

Dariusz MUCHA*

**Glosa do wyroku Wojewódzkiego
Sądu Administracyjnego w Opolu
z dnia 2 lutego 2017 r. II SA/Op 577/16¹**

TEZA

Kara wydalenia z uczelni polega na pozbawieniu statusu studenta. Zgodnie z art. 190 ust. 1 pkt 4 p.sz.w. jest podstawą do skreślenia studenta z listy studentów. Kara ta nie łączy się – ani *ex lege*, ani z mocy szczególnej decyzji – z pozbawieniem prawa do studiowania na innych uczelniach ani też nie ma charakteru „dożywotniego” w zakresie studiowania na uczelni, na której została orzeczona. Kara ta może być orzeczona tylko przez komisję dyscyplinarną.

GLOSA

Glosowany wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu jest cennym głosem judykatury na temat istoty kary dyscyplinarnej w postaci kary wydalenia z uczelni orzekanej jedynie przez odpowiednią komisję dyscyplinarną, a także obowiązywania jej w czasie oraz prawa do studiowania na innych uczelniach.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Opolu do takiego trafnego poglądu, zaprezentowanego w tezie do powyższego orzeczenia, doszedł na tle następującego ustalonego stanu faktycznego i prawnego sprawy, rozpoznając skargę wniesioną do niego przez Ł.S. na orzeczenie Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów Politechniki Opolskiej z dnia

* Katedra Prawa Karnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Opolski, e-mail: adwokatmuchad@wp.pl.

¹ Niepublikowany, System Informacji Prawnej Lex nr 2232360.

15 września 2016 r. w przedmiocie wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia z uczelni.

Orzeczeniem Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów Politechniki Opolskiej z dnia 4 lipca 2016 r, sygn. akt [...] obwiniony Ł.S., mający status studenta drugiego roku kierunku informatycznego na wydziale [...] Politechniki Opolskiej, został uznany za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, wyczerpującego znamiona przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 211 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (t.j.: Dz.U. z 2016 r., poz. 1842 ze zm.; dalej: p.sz.w.) oraz art. 62 ust. 1 w zw. z art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2012 r., poz. 124 ze zm.)², z tym ustaleniem, że w okresie od dnia 6 lutego 2014 r. na terenie Domu Studenta [...] położonego w O. przy ul. [...] dopuścił się przestępstwa posiadania substancji psychotropowych w postaci: proszku o masie 0,801 grama netto i proszku o masie 0,116 grama netto zawierających amfetaminę w postaci soli, kartoników w łącznej ilości 533 sztuk zawierających substancję psychotropową w postaci 2C-I (2,5-diametoksy-4-jodofenyloamina) o masie łącznej ok. 291 mg, kartoników w ilości łącznej 1552,5 sztuk zawierających substancję psychotropową w postaci DMT (N,N-dimetylotryptamina).

Ł.S. wyrokiem Sądu Rejonowego w O. z dnia [...] stycznia 2016 r., wydanym w sprawie sygn. [...], został uznany za winnego popełnienia zarzucanego mu w akcie oskarżenia przestępstwa opisanego w art. 62 ust. 1 w zw. z art. 62 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii i na mocy tegoż orzeczenia warunkowo umorzono wobec niego postępowanie karne na okres próby 2 lat oraz zobowiązano go do uiszczenia świadczenia pieniężnego w wysokości 3500 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Od wyroku sądu I instancji żadna ze stron nie wywiodła apelacji, wobec czego ów wyrok się uprawomocnił.

Za powyższy czyn stanowiący przewinienie dyscyplinarne Komisja Dyscyplinarna rozpoznająca sprawę i orzekająca w pierwszej instancji nałożyła na Ł.S. karę dyscyplinarną, o której mowa w przepisie art. 212 pkt 5 p.sz.w., przy czym postępowanie dyscyplinarne w wąskim tego słowa znaczeniu toczyło się wobec obwinionego Ł.S. przed ww. Komisją Dyscyplinarną już po zakończeniu powyżej przywołanego postępowania jurysdykcyjnego przed sądem karnym³.

² Tekst jednolity z dnia 14 kwietnia 2017 r., Dz.U. z 2017 r., poz. 783 ze zm.

³ Wydaje się, że zasadne jest twierdzenie, iż przepis art. 217 ust. 2 p.sz.w. nie ustanawia ustawowego kategorycznego obowiązku w postaci wszczęcia postępowania dyscyplinarnego jako postępowania obligatoryjnego wobec studenta skazanego na karę z ustawy karnej, ale jedynie daje taką możliwość.

Od orzeczenia końcowego Komisji Dyscyplinarnej obwiniony działający przez swego obrońcę wniósł odwołanie, zarzucając zaskarżonemu przez siebie orzeczeniu – mówiąc ogólnikowo z uwagi na przedmiot glosowanego orzeczenia, tj. jego tezę – obrazę przepisów prawa materialnego i przepisów postępowania oraz błąd w ustaleniach faktycznych, a także **rażącą niewspółmierność kary poprzez ukaranie obwinionego najsurowszą z możliwych kar dyscyplinarnych, mimo że kara łagodniejsza w pełni spełniałaby swoje cele**. Stawiając powyższe zarzuty, strona odwołująca się wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości i wydanie w tym zakresie orzeczenia co do istoty sprawy poprzez wymierzenie kary łagodniejszego rodzaju, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Komisji Dyscyplinarnej do ponownego rozpoznania.

W wyniku rozpoznania odwołania Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna dla Studentów Politechniki Opolskiej orzeczeniem z dnia 15 września 2016 r., sygn. akt [...] utrzymała w mocy rozstrzygnięcie Komisji Dyscyplinarnej I instancji i wydała orzeczenie o wydaleniu skarżącego z uczelni. Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna, jak wynika z treści jej uzasadnienia, dokonała merytorycznej i prawnej oceny zasadności kwestionowanego orzeczenia i rozpoznała wszystkie zarzuty strony skarżącej podnoszone w odwołaniu oraz ustosunkowała się do nich w uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia.

W skardze na prawomocne orzeczenie Komisji Dyscyplinarnej II instancji skarżący się do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego powielił zarzuty ze swego wcześniejszego odwołania i przedstawił w nim argumentację na ich poparcie. Dodatkowo podniósł również zarzut naruszenia przepisu § 20 pkt 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec studentów (Dz.U. z 2006 r. Nr 236, poz. 1707; dalej: rozporządzenie) poprzez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z treści uzasadnienia wyroku warunkowo umarzającego postępowanie wobec skarżącego. W rezultacie strona skarżąca wniosła m.in. o zmianę orzeczenia Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej, uchylenie zaskarżonego rozstrzygnięcia i przywrócenie skarżącego w poczet studentów Politechniki Opolskiej.

W odpowiedzi na skargę Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna podtrzymała dotychczasowe stanowisko w sprawie i wniosła o oddalenie skargi i uznanie jej za bezzasadną.

Glosowane orzeczenie odnosi się do charakteru kary dyscyplinarnej z przepisu art. 121 pkt 5 p.sz.w. w postaci wydalenia z uczelni i funkcjonowania w obrocie prawnym w tym zakresie orzeczenia komisji dyscyp-

linarnej orzekającej wobec danego obwinionego studenta taką karę na podstawie orzeczenia o charakterze konstytutywnym.

W tym miejscu warto przypomnieć z uwagi na omawiane kwestie, że osoba kształcąca się w szkole wyższej na podstawie przepisu art. 1 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 pkt 18k p.sz.w. przy zast. art. 170 p.sz.w. ma bez wątpienia status studenta. Ów status taka osoba traci z chwilą ukończenia studiów w rozumieniu przepisu art. 167 § 2 p.sz.w. albo z chwilą uprawomocnienia się decyzji o skreśleniu z listy studentów – art. 190 p.sz.w. Tym samym orzeczenie ww. kary dyscyplinarnej przez komisję dyscyplinarną stanowi po jego uprawomocnieniu się podstawę do wydania decyzji o skreśleniu danej osoby z listy studentów. Podkreślić należy, że nie można utożsamiać samego skreślenia z listy studentów z karą dyscyplinarną wydalenia z uczelni⁴. Taki stan rzeczy potwierdza m.in. komentowany wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z dnia 2 lutego 2017 r.

Orzeczenie komisji dyscyplinarnej staje się prawomocne i podlega wykonaniu po upływie terminu do jego zaskarżenia przez wszystkie jego strony. Przy czym skutek natychmiastowej prawomocności i wykonalności wywołuje również skuteczne cofnięcie odwołania⁵.

Wykonanie orzeczenia dyscyplinarnego leży w gestii rektora uczelni, który zarządza niezwłocznie (tzn. bez zbędnej zwłoki) jego wykonanie po otrzymaniu prawomocnego odpisu tego orzeczenia od przewodniczącego komisji dyscyplinarnej⁶. Nadto do akt osobowych obwinionego studenta skazanego na karę dyscyplinarną dołącza się odpis takiego prawomocnego orzeczenia.

Student, wobec którego prowadzone są określone czynności procesowe w ramach postępowań przewidzianych w rozdziale 6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym przez wskazane tam organy w związku z jego odpowiedzialnością dyscyplinarną, z chwilą wydania postanowienia o wszczęciu postępowania wyjaśniającego przez rzecznika dyscyplinarnego ds. studentów działającego na danej uczelni, której jest on studentem, ma przymiot obwinionego (§ 1 pkt 2 rozporządzenia).

Postępowanie dyscyplinarne prowadzone wobec studenta – co należy podkreślić – ma charakter uporządkowanego ciągu czynności procesowych w ramach dwuinstancyjnego postępowania. Pierwszy etap rozpoczą-

⁴ Wyrok NSA w Warszawie z dnia 19 października 1983 r., II Sa 1198/83, ONSA 1983/2/9, Lex nr 9756.

⁵ § 27 ust. 2 zdanie drugie oraz ust. 3 i 4 rozporządzenia.

⁶ Jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 czerwca 2011 r., terminu „niezwłocznie” nie należy utożsamiać z terminem natychmiastowo, termin „niezwłocznie” oznacza bowiem termin realny, mający na względzie okoliczności miejsca i czasu. Zob. Wyrok SN z dnia 30 czerwca 2011 r., III CKS 282/10, Lex nr 898707.

na się z chwilą złożenia przez rzecznika dyscyplinarnego ds. studentów do komisji dyscyplinarnej (I instancji) wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego i o ukaranie. Natomiast postępowanie przed odwoławczą komisją dyscyplinarną co do swej istoty ma cechy postępowania drugoinstancyjnego, zainicjowanego wniesieniem odwołania przez co najmniej jedną ze stron danego postępowania dyscyplinarnego pierwszoinstancyjnego. Status strony w tego typu postępowaniu ma obwiniony, rzecznik dyscyplinarny oraz osoba pokrzywdzona działająca w danym postępowaniu jako oskarżyciel posiłkowy (§ 1 pkt 3 rozporządzenia).

Norma prawna art. 212 p.sz.w. zawiera jedynie taksatywny katalog kar dyscyplinarnych o charakterze sankcji alternatywnych, tzn. bez możliwości orzeczenia ich łącznie⁷. Kolejność kar dyscyplinarnych wskazuje na preferencję ustawodawcy w zakresie orzekania kar, tj. od kary najłagodniejszej w postaci kary upomnienia do kary najsurowszej, jaką jest kara wydalenia z uczelni, przy czym ta ostatnia może zostać orzeczona wyłącznie przez odpowiednią komisję dyscyplinarną, podobnie jak trzy inne kary z art. 212 pkt 2–4 p.sz.w. Kary te są jedynymi karami dyscyplinarnymi znanymi pod tym pojęciem, jakie mogą zostać wymierzone w postępowaniu dyscyplinarnym wobec studenta. Jest to zgodne – jak pisze E. Ura, komentując przepis art. 212 p.sz.w. – z zasadą *numerus clausus* kar, oznaczającą zakaz orzekania przez komisję dyscyplinarną kar niewymienionych w katalogu⁸. Należy również nadmienić, że ustawodawca ograniczył się jedynie do „suchego” wymienienia kar bez opisanie którejkolwiek z kar w treści samej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Podobnie postąpił prawodawca w osobie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, który w akcie wykonawczym w postaci przywołanego powyżej rozporządzenia, wydanego na podstawie art. 224 tejże ustawy, nie zawarł żadnych dyrektyw w zakresie stosowania tych kar poza jedynie karą upomnienia.

Nadto żaden przepis ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów nie odsyła do przepisów prawa materialnego zawartych w kodeksie karnym. W szczególności akt ten nie odsyła do zasad wymiaru kary określonych w przepisach rozdziału VI kodeksu karnego z 1997 r.⁹

⁷ Hubert Izdebski i Jan Michał Zieliński podkreślają, komentując ów przepis, że „Katalog kar jest dość typowy dla odpowiedzialności dyscyplinarnej [...]”. H. Izdebski, J.M. Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 591.

⁸ E. Ura, *Komentarz do art. 212, teza 1*, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. W. Sanetra, M. Wierzbowski, Warszawa 2013, Lex 2017.

⁹ Wyrok WSA w Krakowie z dnia 28 września 2008 r., III SA/Kr 449/07, Lex nr 977531.

Nie bez znaczenia jest również okoliczność, że owe akty normatywne ustanawiające odpowiedzialność dyscyplinarną nie zawierają opisu konkretnych przewinień dyscyplinarnych na podstawie klasycznej konstrukcji przepisu trzyczłonowego, tj. w ujęciu hipoteza, dyspozycja i sankcja. Materialnoprawna podstawa przypisania odpowiedzialności dyscyplinarnej, tak jak każdej odpowiedzialności represyjnej – jak stwierdził w jednym ze swych orzeczeń Sąd Najwyższy – musi być oparta na przepisach rangi ustawowej, a jedynie ewentualnie uzupełniona o przepisy podustawowe albo zawarte w uchwałach organów korporacyjnych¹⁰. W konsekwencji takiej a nie innej techniki legislacyjnej ustalenie zagrożenia karą odbywa się nie na podstawie kary wymienionej w przepisie opisującym znamiona danego typu przewinienia dyscyplinarnego, lecz na podstawie katalogu kar z art. 212 p.sz.w. Tym samym oznacza to, że dany czyn dyscyplinarny podpada zawsze pod ów katalog kar dyscyplinarnych, co nie wyłącza – jak konsekwentnie przyjmują sądy administracyjne¹¹ – że okoliczności faktyczne, dające podstawę do konstrukcji czynu „uchybającego godności studenta”, zarazem mogą wchodzić w przedmiotowy zakres znamion innego czynu będącego przestępstwem lub wykroczeniem.

Obecna formuła w postaci takiego a nie innego opisu kar dyscyplinarnych, która *de facto* sprowadza się jedynie do ich nazwania i wymienienia za pomocą określonych pojęć ustawowych w kolejności od kary najłagodniejszego rodzaju, jaką jest kara upomnienia, do kary najsurowszej w postaci wydalenia z uczelni, przerzuciła na komisje dyscyplinarne (I i II instancji) oraz sądy administracyjne cały proces interpretacyjny przy ich wydaniu w drodze indywidualnych ostatecznych rozstrzygnięć podjętych dla tych pierwszych w drodze wykładni praktycznej, a dla tych drugich – na zasadzie wykładni sądowej w zakresie stosowania prawa w indywidualnych przypadkach.

Głosowane orzeczenie bardzo dobrze wpisuje się w obecne rozwiązanie przerzucające rozkodowanie danej normy prawnej – w tym konkretnym wypadku przepisu art. 212 pkt 5 p.sz.w. – na organy administracji szkół wyższych, ewentualnie sądy administracyjne, w drodze indywidualnego rozstrzygnięcia na gruncie stanu faktycznego rozpoznawanej przez nie sprawy o charakterze dyscyplinarnym. W tym zakresie obowiązująca ustawa regulująca ustrój szkół wyższych w zakresie opisu kar dyscyplinarnych, jakie mogą zostać orzeczone wobec studentów, w obecnej postaci jawi się jako akt niepełny i niewystarczający, dlatego też głosowane

¹⁰ Wyrok SN z dnia 25 lipca 2010 r., SDI 12/10, OSNKW 2011/3/25, Lex nr 784327.

¹¹ Przykładowo podobnie stwierdził w jednym ze swych wyroków Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie. Zob. Wyrok WSA w Krakowie z dnia 19 kwietnia 2017 r., III SA/Kr 181/17, Lex nr 2293455.

orzeczenie uznać należy na pewno za wartościowy, wyjaśniający głos prezentujący pogląd, który należy bezwzględnie podzielić, ponieważ jest on zgodny – jak się wydaje – z duchem regulacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Kar dyscyplinarnych z art. 212 p.sz.w., w tym kary wydalenia z uczelni, nie cechuje powszechność. Fakt ten należy łączyć z tym, że jej adresem są jedynie osoby należące do danej społeczności, w tym konkretnym przypadku – do społeczności uczącej się w szkole wyższej i mającej status studenta. Stanowisko zatem, jakie zajął w głosowanym orzeczeniu Wojewódzki Sąd Administracyjny w Opolu, przyjmując w nim, że kara wydalenia z uczelni polega na pozbawieniu obwinionego, który został uznany za winnego popełnienia czynu dyscyplinarnego, statusu studenta oraz że kara ta może zostać orzeczona tylko przez komisję dyscyplinarną – wpisuje się w sądową interpretację przepisów regulujących postępowanie dyscyplinarne. Takie zapatrywanie czyni z formalnych wymogów uzyskania statusu studenta bezwzględną przesłankę procesową do tego, by komisja dyscyplinarna mogła rozpoznać daną sprawę dyscyplinarną obwinionego zainicjowaną stosownym wnioskiem rzecznika dyscyplinarnego do spraw studentów i ostatecznie w swoim orzeczeniu końcowym mogła orzec wobec takiego obwinionego karę dyscyplinarną wydalenia z uczelni.

Powyższy pogląd sądu administracyjnego wpisuje się w postulat – choć nie został on wprost sformułowany w samej treści uzasadnienia tegoż wyroku – by status studenta ściśle kojarzyć nie tylko automatycznie z samym faktem przyjęcia na studia w drodze decyzji administracyjnej, ale również – a może nawet przede wszystkim – z faktem legitymowania się zdaniem egzaminem dojrzałości w dacie rozpoczęcia studiów, który to egzamin, stosownie do art. 169 ust. 1 p.sz.w., jest podstawową przesłanką dopuszczenia danej osoby do studiowania. Przepisy ustawy nie dopuszczają w tym zakresie żadnych odstępstw, pozwalających na przyjęcie, iż brak ten może być konwalidowany w toku trwania studiów¹². W konsekwencji takiego założenia głosowane orzeczenie jest zgodne ze zdrowym rozsądkiem, albowiem opowiada się za tym, by komisja dyscyplinarna zawsze ustalała w sposób niebudzący wątpliwości status obwinionego na dzień wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, tj. czy w sprawie zachodzą przesłanki podmiotowe do przeprowadzenia takiego właśnie postępowania wobec konkretnego obwinionego wskazanego z imienia i nazwiska we wniosku pochodzącym od rzecznika dyscyplina-

¹² Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 grudnia 2008 r., I SA/Wa 908/08, teza 1, [w:] D. Mucha, *Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich, studentów i doktorantów. Zbiór aktów prawnych i orzecznictwa*, Opole 2018, s. 69–70.

rnego. W przypadku stwierdzenia, że doszło do utraty przez obwinionego statusu studenta przed formalnym wszczęciem postępowania dyscyplinarnego, komisja dyscyplinarna powinna wydać orzeczenie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego na podstawie przepisu § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia, i to mimo wyraźnego braku sformułowania podstawy do umorzenia postępowania z tej przyczyny¹³.

Najsurowsza kara ma charakter eliminacyjny i za takim jej rozumieniem, jak wynika z tezy głosowanego orzeczenia, opowiada się również Wojewódzki Sąd Administracyjny w Opolu. Z uwagi już chociażby na tę cechę powinna być ona orzekana ostrożnie po ustaleniu okoliczności szczególnie obciążających sprawcę, np. tak jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie, że czyn dyscyplinarny miał znamiona opisane w przepisie art. 62 ust. 1 i 2 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, a więc stanowił przestępstwo (występek) i był oprócz tego ściśle powiązany z uczelnią przez miejsce, czas i osobę sprawcy, który go popełnił jako student.

Odpowiedzialność dyscyplinarna studenta jest – co należy podkreślić w kontekście przedmiotowej sprawy – niezależna od odpowiedzialności karnej. Przepis art. 217 ust. 2 p.sz.w. przewiduje nawet wprost, że nie stanowi przeszkody dla wszczęcia postępowania przed komisją dyscyplinarną fakt wymierzenia za ten sam czyn kary w postępowaniu karnym lub w postępowaniu w sprawach o wykroczenie. Między tymi sprawami nie zachodzi *res iudicata*.

Taki stan rzeczy wpisuje się w zasadę prawną uznającą niezależność odpowiedzialności dyscyplinarnej od odpowiedzialności *stricte* karnej za popełnienie przestępstwa powszechnego, skarbowego czy też wykroczenia powszechnego albo skarbowego¹⁴. Wyjątkiem od tej reguły jest zastrzeżenie, że rektor, rzecznik dyscyplinarny do spraw studentów, komisje dyscyplinarne oraz sąd koleżeński są związani orzeczeniem końcowym wydanym zarówno w sprawie karnej, jak i w sprawie o wykroczenie.

Student może także odpowiadać – co należy w tym miejscu podkreślić – tylko dyscyplinarnie za popełnienie czynu zabronionego, gdy oskarżyciel publiczny na etapie postępowania przygotowawczego, ewentualnie zaś sąd w postępowaniu sądowym, umorzy dane postępowanie karne wobec takiej osoby mającej status studenta z uwagi na znikomą społecznie szkodliwość czynu. Przewinienie dyscyplinarne ze względu na swój cha-

¹³ D. Mucha, *Komentarz do art. 217, teza 8*, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. P. Chmielnicki, P. Stec, Lex 2017.

¹⁴ Zob. M. Gałązka, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. M. Pyter, Warszawa 2012, s. 1041; E. Ura, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. W. Sanetra, M. Wierzbowski, Warszawa 2013, s. 497.

rakter może stanowić czyn zabroniony w rozumieniu kodeksu karnego, kodeksu karnego skarbowego czy też ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie. Może być ono również wykroczeniem.

Ustawa sama w sobie w ujęciu gramatycznym nie daje owej karze charakteru wyjątkowego ani też – na co już wskazywałem powyżej – nie przewiduje jakichś szczególnych zasad jej orzekania, z uwagi jednak na to, że przekreśla ona możliwość ukończenia danego kierunku studiów na danej uczelni wyższej, ma charakter kary bardzo dotkliwej i bezwzględnej. Słusznie więc Wojewódzki Sąd Administracyjny w Opolu uznał, że nie można przyjąć szerokiego rozumienia kontekstu orzeczonej kary w przestrzeni publicznej poza wymiarem co do zasady jedynie uczelnianym. W tej sytuacji przeprowadzone przez ten sąd wywody uznać należy za merytorycznie trafne i takie, z którymi na gruncie obowiązującego prawa trzeba się zgodzić w całej rozciągłości. W rezultacie należy przyjąć, że sąd nie mógł orzec inaczej, a przeprowadzając takie, a nie inne wnioski, uwzględnił w nich w pełni charakter i istotę kary dyscyplinarnej w postaci wydalenia z uczelni.

Glosowane orzeczenie jest tym głosem, który opowiada się za regułą, iż wykładnia prawa zarówno materialnego, jak i procesowego nie może prowadzić *ad absurdum*. Dla Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu jest rzeczą oczywistą, że z uwagi na charakter kary wydalenia z uczelni przekreśla ona możliwość ukończenia danego kierunku studiów na danej uczelni wyższej w danym czasie. Ów sąd podkreślił, że kara ta nie łączy się – ani *ex lege*, ani na mocy szczególnej decyzji – z pozbawieniem prawa do studiowania na innych uczelniach, może jednak pociągnąć za sobą skutki, które – jak się wydaje – umknęły z pola widzenia tego sądu, a co do których nie można wykluczyć, że nie zaistnieją, a mianowicie w postaci ostracyzmu dotyczącego osoby skazanej na taką właśnie karę. Osoba ukarana taką karą może spotkać się z odmową przyjęcia na inny kierunek studiów na tej samej uczelni wyższej czy na taki sam lub inny kierunek na innej uczelni. Orzeczenie tej kary – jak trafnie zauważył Wojewódzki Sąd Administracyjny w Opolu – stanowi podstawę do skreślenia studenta z listy studentów, a w rezultacie ta najsurowsza kara dyscyplinarna powinna być brana pod uwagę zawsze tylko wtedy, gdy brakuje jakichkolwiek okoliczności łagodzących po stronie sprawcy. Jej funkcja sprowadza się do tego, że na jej podstawie ma dojść do zapewnienia przestrzegania porządku prawnego na uczelni, co można uzyskać wyłącznie – w przekonaniu organu orzekającego tę karę – przez faktyczne wyeliminowanie ze społeczności akademickiej sprawcy nią ukaranego.

Kara wydalenia z uczelni jest karą, która w swym pierwotnym założeniu ma jako jedyna doprowadzić do stanu zgodności z prawem. Owa kara pełni bowiem – co raz jeszcze należy podkreślić – funkcję usunięcia skutków naruszenia prawa i zapewnienia respektowania dobrych obyczajów akademickich oraz poszanowania godności studenta¹⁵. Owa sankcja dyscyplinarna orzeczona w takiej najsurowszej jej postaci, tj. w formie wydalenia z uczelni, należy do grupy środków przymusu państwowego o charakterze kary. Do tej kary dyscyplinarnej, podobnie zresztą jak do pozostałych kar wymienionych w art. 212 p.sz.w., ma zastosowanie zasada prawa karnego *nulla poena sine lege*, co oznacza, że nie można stosować w tym postępowaniu środków prawnych nieznanymi ustawie. Wydalenie z uczelni studenta jest zgodne z prawem, gdy znajduje oparcie w podstawie materialnej, której należy upatrywać w art. 211 p.sz.w. w zw. z art. 212 pkt 5 p.sz.w.

Reasumując zatem przeprowadzone na tle głosowanego orzeczenia rozważania odnoszące się do charakteru i istoty tej kary, należy stwierdzić z pełnym przekonaniem, że stanowisko Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu wyrażone w głosowanym orzeczeniu zasługuje na aprobatę, albowiem tok rozumowania sądu i jego rozstrzygnięcie wpisują się w przywołany powyżej utrwalony i aprobowany w judykaturze i jursprudencji pogląd co do charakteru postępowania dyscyplinarnego, a przy tym wpisują się w zacytowaną powyżej znaną prawniczą paremię łacińską¹⁶.

Nadto stwierdzić należy, że odpowiedzialność dyscyplinarna studentów z uwagi na fakt, iż jest obwarowana odpowiedzialnością za popełnienie występku dyscyplinarnego pod groźbą kary, ma charakter karny i jako taka podlega kontroli sądowej, czego wymownym dowodem jest głosowane orzeczenie¹⁷. Przy czym odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego nie oznacza – co podkreślił w jednym ze swych orzeczeń Trybunał Konstytucyjny – że postępowanie dyscyplinarne staje się postępowaniem karnym¹⁸.

Bycie ukaranym przez komisję dyscyplinarną nie oznacza tego samego, co bycie osądzonym w rozumieniu ukaranym przez sąd karą z ustawy

¹⁵ Zob. Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 grudnia 2008 r., I SA/Wa 908/08, teza 2, [w:] D. Mucha, *Odpowiedzialność dyscyplinarna...*, s. 70.

¹⁶ Postępowanie dyscyplinarne jest postępowaniem prowadzonym z urzędu, które nie jest inicjowane na wniosek strony. Zob. Postanowienie WSA w Poznaniu z dnia 18 czerwca 2015 r., II SAB/Po 56/15, teza nr 1, Lex nr 1758175.

¹⁷ Zob. Wyrok NSA w Warszawie z dnia 5 kwietnia 2013 r., I OSK 196/13, Legalis nr 762587.

¹⁸ Wyrok TK z dnia 27 lutego 2001 r., K.22/00, OTK 2001, nr 3, poz. 48.

karnej, aczkolwiek celem postępowania dyscyplinarnego jest orzekanie o winie i karze¹⁹. Organ administracji – a jest nim bez wątpienia komisja dyscyplinarna I i II stopnia – ma prawo do wymierzenia kary dyscyplinarnej za czyn będący deliktem dyscyplinarnym²⁰, przy czym swoje orzeczenie wydaje w trybie przepisów kodeksu postępowania karnego²¹, do którego odsyła art. 223 p.sz.w. W rezultacie takiej regulacji orzeczenia komisji dyscyplinarnych nie są decyzjami administracyjnymi ani nawet aktami administracyjnymi²². Komisje dyscyplinarne działające w szkołach wyższych nie sprawują wymiaru sprawiedliwości, który zarezerwowany jest – na podstawie art. 175 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej²³ – wyłącznie dla sądów²⁴.

Wymierzenie kary dyscyplinarnej w postaci wydalenia z uczelni wymaga od komisji dyscyplinarnej właściwego uzasadnienia wyboru tego rodzaju dolegliwości dla ukaranego, uwzględniającej oddziaływanie tej kary bezpośrednio na sprawcę, jak również potencjalnych przyszłych sprawców – i takie wymogi spełnia komentowane orzeczenie²⁵. Nadto sam wymiar kary dyscyplinarnej jest zastrzeżony do oceny komisji odwoławczej na skutek wniesionego odwołania od nieprawomocnego orzeczenia komisji dyscyplinarnej²⁶.

Moim zdaniem możliwe jest zatem, że Wojewódzki Sąd Administracyjny w Opolu, podejmując takie rozstrzygnięcie, z taką a nie inną argumentacją podaną w jego uzasadnieniu i wyodrębnioną z niego tezą, kierował się przy jego wydaniu – jak wnioskuje – względami pragmatycznymi. W rezultacie moim zdaniem ów pogląd tegoż sądu zaprezentowany w konkretnej sprawie po rozpoznaniu środka zaskarżenia w postaci skargi może znacznie przyczynić się do wyeliminowania prawnych wątpliwości (w tym absurdów) powstałych w związku ze stosowaniem

¹⁹ Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 19 stycznia 2015 r., IV SA/GI 170/14, teza 1, [w:] D. Mucha, *Odpowiedzialność dyscyplinarna...*, s. 66.

²⁰ *Ibidem*, teza 2.

²¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, t.j.: Dz.U. z 2017 r., poz. 1904, poz. 2305, ze zm.

²² *Ibidem*, teza 1 zd. 2, s. 83. Regulację prawną omawianej materii dopełnia wydane w delegacji art. 224 p.sz.w. przywołane rozporządzenie.

²³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.

²⁴ Tj.: Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe. Obok sądów władzę sądowniczą w Polsce sprawują również dwa trybunały – Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu.

²⁵ Por. Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 25 października 2016 r., IV SA/Wr 293/16, Lex nr 2176993.

²⁶ Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 18 grudnia 2014 r., II SA/Po 631/14, Lex nr 1767433.

przepisów prawa w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów w szkole wyższej.

Przedmiotowy wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu, rzecz jasna, sam w sobie źródłem prawa nie jest, gdyż być nim nie może. Jednakże w niezmienionym stanie prawnym może on stanowić dla osób, które będą się zajmować tą gałęzią prawa, doniosły argument na poparcie tezy, że przy stosowaniu prawa nie posługują się jego błędną wykładnią.

Bibliografia

Akty prawne

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.

Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 6 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec studentów, Dz.U. z 2006 r. Nr 236, poz. 170783, ze zm.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, t.j.: Dz.U. z 2017 r., poz. 1904, poz. 2305, ze zm.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, t.j.: Dz.U. z 2017 r., poz. 783.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, t.j.: Dz.U. z 2016 r., poz. 1842 ze zm.

Orzecznictwo

Postanowienie WSA w Poznaniu z dnia 18 czerwca 2015 r., II SAB/Po 56/15, teza nr 1, Lex nr 1758175.

Wyrok NSA w Warszawie z dnia 19 października 1983 r., II Sa 1198/83, ONSA 1983/2/9, Lex nr 9756.

Wyrok NSA w Warszawie z dnia 5 kwietnia 2013 r., I OSK 196/13, Legalis nr 762587.

Wyrok SN z dnia 25 lipca 2010 r., SDI 12/10, OSNKW 2011/3/25, Lex nr 784327.

Wyrok SN z dnia 30 czerwca 2011 r., III CKS 282/10, Lex nr 898707.

Wyrok TK z dnia 27 lutego 2001 r., K.22/00, OTK 2001, nr 3, poz. 48.

Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 19 stycznia 2015 r., IV SA/GI 170/14, teza 1, [w:] D. Mucha, *Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich, studentów i doktorantów. Zbiór aktów prawnych i orzecznictwa*, Opole 2018.

Wyrok WSA w Krakowie z dnia 28 września 2008 r., III SA/Kr 449/07, Lex nr 977531.

Wyrok WSA w Krakowie z dnia 19 kwietnia 2017 r., III SA/Kr 181/17, Lex nr 2293455.

Wyrok WSA w Opolu z dnia 2 lutego 2017 r. II SA/Op 577/16, niepublikowany, Lex nr 2232360.

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 18 grudnia 2014 r., II SA/Po 631/14, Lex nr 1767433.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 grudnia 2008 r., I SA/Wa 908/08, teza 1 i 2, [w:] D. Mucha, *Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich, studentów i doktorantów. Zbiór aktów prawnych i orzecznictwa*, Opole 2018.

Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 25 października 2016 r., IV SA/Wr 293/16, Lex nr 2176993.

Opracowania

- Gałązka M., [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. M. Pyter, Warszawa 2012.
- Izdebski H., Zieliński J.M., *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Mucha D., *Komentarz do art. 217, teza 8*, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. P. Chmielnicki, P. Stec, Lex 2017.
- Mucha D., *Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich, studentów i doktorantów. Zbiór aktów prawnych i orzecznictwa*, Opole 2018.
- Ura E., [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. W. Sanetra, M. Wierzbowski, Warszawa 2013.
- Ura E., *Komentarz do art. 212, teza 1*, [w:] *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, red. W. Sanetra, M. Wierzbowski, Warszawa 2013, Lex 2017.

GLOSS TO THE DECISION OF THE PROVINCIAL ADMINISTRATIVE COURT
OF 2 FEBRUARY 2017, II SA/OP 577/16

Abstract: In the judgment with commentaries, the Provincial Administrative Court in Opole made a statement concerning the penalty of expulsion from a higher education institution as a disciplinary penalty declared only by disciplinary committees. From the point of view of the judgment with commentaries, it is of importance to specify that this penalty is not of “life-long” nature, nor does it result in deprivation of the right to study in other institutions.

The author approves of the position held by the judgment with commentaries and claims it to be an accurate and significant voice of the judiciary, which may prove substantial in eliminating legal ambiguities (and absurdities) arising as a result of applying the provisions of law in regard to responsibilities of higher education students, drawing attention to the incomplete and insufficient form of the provision of the relevant legal regulation.

Keywords: GLOSS, NATURE OF THE EXPULSION PENALTY, STUDENT, RIGHT TO STUDY, DISCIPLINARY COMMITTEE, DISCIPLINARY OFFENCE, LAW ON HIGHER EDUCATION, DISCIPLINARY RESPONSIBILITY